กัณฑ์ที่ 52
ของที่ได้โดยยาก

แสดง ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๗

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

ทุลฺลภญฺจ มนุสฺสตฺตํ **พุทฺธุปฺปาโท จ ทุลฺลโภ**
ทุลฺลภา ขณสมฺปตฺติ **สทฺธมฺโม ปรมทุลฺลโภติ**

ณ บัดนี้อาตมภาพจักได้แสดงใน ทุลฺลภ สิ่งที่หาได้โดยยาก ทั้ง ๔ประการนี้ จะชี้แจงแสดงตามวาระพระบาลี คลี่ความเป็นสยามภาษา ตามมตยาธิบาย กว่าจะยุติกาลลง โดยสมควรแก่เวลา เริ่มต้นใน ทุลฺลภ ทั้ง ๔ นี้ว่า

ทุลฺลภญฺจ มนุสฺสตฺตํ	*ความได้เป็นมนุษย์เป็นของได้ยาก*
พุทฺธุปฺปาโท จ ทุลฺลโภ	*ความเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้าเป็นของได้ยากเป็นประการที่สอง*
ทุลฺลภา ขณสมฺปตฺติ	*ถึงพร้อมด้วยขณะด้วยสมัยเป็นของได้ยาก เป็นประการที่สาม*
สทฺธมฺโม ปรมทุลฺลโภ	*สัทธรรมเป็นของได้ยาก อย่างนี้เป็นประการที่สี่*

ทุลฺลภ ทั้ง๔ประการนี้ แปลเนื้อความของพระบาลีเป็นสยามได้ความเท่านี้ ต่อแต่นี้จะอรรถาธิบายความเป็นลำดับไป ในอัตภาพเป็นมนุษย์ที่ได้ยากนั้นเป็นไฉน เพราะความบังเกิดขึ้นของมนุษย์ ต้องบริสุทธิ์ด้วยกาย บริสุทธิ์ด้วยวาจา บริสุทธิ์ด้วยใจ ไม่มีขาดตกบกพร่องเลย นั้นจึงจะได้อัตภาพเป็นมนุษย์

ความบริสุทธิ์ด้วย **กาย** นั้น เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียนสัตว์ ไม่ทำลายชีวิตสัตว์ เว้นขาดจากถือเอาวัตถุที่เจ้าของมิได้ให้ ด้วยอาการแห่งขโมยและหลอกลวงต่าง ๆ ฉ้อโกงต่าง ๆ ถือเว้นจากถือพัสดุที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยเป็นของตน ชักชวนบุคคลอื่นไม่ให้ถือเอาพัสดุที่เจ้าของมิได้ให้ และยินดีในการที่ไม่ถือเอาพัสดุที่เจ้าของมิได้ให้ และสรรเสริญการดำเนินเช่นนั้น นี้ได้ชื่อว่าไม่ถือเอา เว้นจากประพฤติผิดในกามด้วยตนของตน เว้นจากการชักชวนบุคคลอื่นให้ประพฤติผิดในกาม และไม่สรรเสริญผู้ดำเนินด้วยกายวาจาเช่นนั้น และไม่ยินดีพวกดำเนินประพฤติเช่นนั้นตลอดไป นี้สามข้อแยกออกเป็นข้อละสี่ ๆ เป็น ๑๒ ข้อนี้ เว้นขาดจากใจ ไม่ได้มีการกระทบจิตใจ ในกายวาจาตลอดถึงใจของตนเลย ดังนี้ได้ชื่อว่า บริสุทธิ์กาย

ส่วน **วาจา** ละ ไม่พูดปด พูดแต่ถ้อยคำที่จริงด้วยตนของตน ชักชวนบุคคลผู้อื่นให้พูดคำที่จริงเหมือนตน ยินดีพวกกล่าวถ้อยคำจริงเหมือนตน สั่งสอนและสรรเสริญพวกที่พูดจริงเหมือนตน ๔ข้อเป็นวาจาบริสุทธิ์ เว้นจากพูดกล่าวคำหยาบช้า ด่าซาติด่าตระกูล กล่าวคำไม่เป็นที่ไพเราะเสนาะโสต คำ

หยาบช้าทารุณเช่นนี้ ตัวเองเว้นได้ดี ชักชวนบุคคลผู้อื่นให้เว้นด้วย เหมือนอย่างตนบ้าง ยินดีพวกเว้นจากคำหยาบเช่นนั้น สรรเสริญพวกดำเนินด้วยการไม่กล่าวคำหยาบเช่นนั้นบ้าง นี้เรียกว่าเป็นดีส่วนหนึ่ง กล่าวคำสมาน ไม่กล่าวคำแตกร้าวฉาน แล้วกล่าวคำสมานให้กลมเกียวสนิทชิดชมในกันและกัน แล้วชักชวนบุคคลผู้อื่นให้กล่าวคำสมานเหมือนอย่างตนบ้าง ยินดีพวกกล่าวคำสมาน สรรเสริญพวกกล่าวคำสมาน นี่เป็นวาจาบริสุทธิ์ กล่าวคำเป็นหลักเป็นธรรมวินัย เมื่อต้องการหาความจริงสาวหาเหตุได้ ไม่ใช่ถ้อยคำเหลาะแหละเหลวไหล กล่าวคำเป็นหลักเป็นธรรมวินัยด้วยตนของตน แล้วชักชวนบุคคลผู้อื่นให้กล่าวถ้อยคำเป็นธรรมเป็นวินัยเหมือนตนบ้าง ยินดีพวกกล่าวถ้อยคำเป็นธรรมวินัย สรรเสริญพวกกล่าวถ้อยคำเป็นธรรมเป็นวินัยเหมือนตน นี่เรียกว่า วจีสุจริต อีกอย่างหนึ่ง บริสุทธิ์ทั้งสี่ข้อนี้ รวมเป็นข้อละสี่ ๆ เป็น ๑๖ ข้อ วาจาบริสุทธิ์ทั้ง ๑๖ ข้อนี้แล้ว เรียกว่า วจีสุจริต

ส่วน **ใจ** ละ ส่วนใจก็ด้วยเหมือนกัน ไม่โลภอยากได้ของเขา คิดจะให้สมบัติของเราเป็นเบื้องหน้า คิดชักชวนบุคคลผู้อื่นให้สละสมบัติของตนให้แก่บุคคลผู้อื่น นี่เป็นมโนสุจริต ไม่โกรธ ไม่พยาบาท ไม่พยาบาทด้วย เป็นคนเมตตาแก่ตนและบุคคลผู้อื่นทุกถ้วนหน้า รักใคร่ปรารถนาจะให้เขาเป็นสุข เขาเป็นสุขแล้วยินดีชอบอกชอบใจ แล้วก็ชักชวนบุคคลผู้อื่นให้ดำเนินเช่นนั้น สรรเสริญพวกดำเนินเช่นนั้น ยินดีพวกดำเนินเช่นนั้น นี้เป็นมโนสุจริต ความเห็นผิดไม่กล่าว ความเห็นผิดทางใจเลิกเสีย ให้ความเห็นถูก เห็นถูกด้วยตัวของตัวแล้วชักชวน บุคคลผู้อื่นให้เห็นถูก ยินดีในการเห็นถูก สรรเสริญในการเห็นถูก สามข้อนี้ ข้อละ ๔ เป็น ๑๒ นี้เรียกว่ามโนสุจริต เมื่อบริสุทธิ์ ไม่พิรุธทั้งกาย ทั้งวาจา ทั้งใจ ๓ประการนี้แล้ว เรียกว่า เป็นหลักประธานของการประพฤติธรรมที่จะทำให้เป็นมนุษย์ เมื่อบริสุทธิ์ ไม่มีพิรุธ แตกกายทำลายขันธ์จากมนุษย์ ได้กลับเป็นมนุษย์อีกทันที เมื่อประพฤติขึ้นไปกว่านี้ ประพฤติดีขึ้นกว่าบริสุทธิ์กาย บริสุทธิ์วาจา บริสุทธิ์ใจ ประพฤติดีขึ้นไปกว่านี้ก็ได้เป็นมนุษย์สูงขึ้นไปกว่านี้ เป็นมนุษย์เกินมนุษย์ขึ้นไป นี้กล่าวเฉพาะ ธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์เป็นของได้ยาก คำนี้นะ เมื่อเราปรับกับตัวของเรา แล้วละก็ขาดธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์มากนัก ขาดธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์จะไปเป็นอะไร? เมื่อขาดธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ละก็ แตกกายทำลายขันธ์จากมนุษย์ ต้องไปเกิดเป็นเปรตบ้าง อสุรกายบ้าง เป็นสัตว์เดรัจฉานบ้าง เกิดในนรก ๔๕๖ ขุมบ้าง ขุมใดขุมหนึ่ง อบายภูมิทั้ง๔ไม่เคลื่อนหละ ไม่พ้น พอเคลื่อนจากการเป็นมนุษย์แล้ว ก็เป็นผู้ไปอบายภูมิทั้ง๔ทีเดียว เพราะเหตุนี้การเกิดเป็นมนุษย์เป็นของได้ยาก ไม่ใช่เป็นของได้ง่าย เกิดเป็นมนุษย์ ต้องประพฤติถูกธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ จึงได้ง่าย ถ้าเคลื่อนจากธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์ ก็เป็นมนุษย์ไม่ได้

เหตุนี้เราจะต้องคาดคั้นตัวเองเสียให้ดี ว่าเราได้อัตภาพเป็นมนุษย์ ด้วยความบริสุทธิ์เช่นนั้นแล้วละก็ ต่อแต่นี้ไปเราจะเป็นมนุษย์อีกหรือไม่? เราจะเป็นกับเขาอีก ต้องพินิจพิจารณา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ แค่เราเกิดนี้ยังเป็นมนุษย์ชั้นต่ำอยู่ หรือแค่เป็นมนุษย์ชั้นกลาง หรือเป็นมนุษย์ชั้นสูงเราก็รู้ได้ เกิดเป็นมนุษย์ชั้นสูง ก็เป็นพระเจ้าแผ่นดิน เป็นผู้ปกครองประเทศ เป็นเศรษฐี พวกโน้นเป็นมนุษย์ชั้นสูง ลดส่วนกว่านั้นลงมา *มนุษย์ชั้นกลาง ๆ* ลดส่วนจากพวกกษัตริย์ เศรษฐีลงมา เป็นมนุษย์ธรรมดา เขาเรียกว่าเป็นพลเมืองดี เป็นคนมั่งมี คหบดี มีทรัพย์สมบัติ มีบริษัทมีบริวารมาก เป็นคนสุจริตนั้น บริสุทธิ์สนิทดี เป็นมนุษย์ชั้นกลาง *เป็นมนุษย์ชั้นต่ำ* หาเช้ากินค่ำ หยุดทำงานไม่ได้ ข้าวสารไม่มีกรอกหม้อ พวกไหนหยุดทำงานไม่ได้ พวกไหนไม่มีงานทำ ไม่มีเวลาหยุด พวกนั้นแหละมนุษย์ชั้นต่ำ ไม่มีข้าวสารกรอกหม้อ หยุดทำงานไม่ได้ ข้าวสารไม่มีกรอกหม้อ นั้นเรียกว่ามนุษย์ชั้นต่ำ หรือต่ำลงไปกว่านั้น เป็นคนขอทานนั้นก็ต่ำมาก ชั้นต่ำก็ต้องจัดไปอีก

มาก มนุษย์ชั้นต่ำของต่ำ มนุษย์ชั้นต่ำของกลาง มนุษย์ชั้นต่ำของสูง สูงในชั้นต่ำ กลางในชั้นต่ำ ต่ำในชั้นต่ำ แยกออกไปดังนี้มากมายนัก เราอยากเป็นมนุษย์ชั้นไหนเราต้องแก้ไขตัวของเรา ในเวลาเราจะเป็นมนุษย์อีก บริสุทธิ์ด้วยกายดังกล่าวแล้ว บริสุทธิ์ด้วยวาจาดังกล่าวแล้ว บริสุทธิ์ด้วยใจดังกล่าวแล้ว เราจะต้องมีมารยาทเพิ่มเติมอีก เราต้องการเป็นคนดี เมื่อเวลาให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา แต่อย่างใดอย่างหนึ่งต้องใช้มารยาทให้เรียบร้อย เวลาจะให้ทานต้องให้ทานต้องใช้มารยาทที่นุ่มนวล เป็นที่น่าดูน่าชม ใครเห็นก็นิยม เมื่อเราอยากจะทำเช่นนั้นบ้าง เมื่อมีมารยาทเช่นนั้น แล้วก็จะเป็นเหตุให้เกิดสกุลสูง มันจะให้เป็นมนุษย์ที่มีมารยาทดี ต้องแก้ไขตัวของตัวเช่นนี้ ส่วนวาจาเล่าจะ พูดจาปราศรัยกับบุคคลผู้หนึ่งผู้ใด ผู้เฒ่าผู้แก่ สมณพราหมณาจารย์ ก็พูดแต่ถ้อยคำที่นุ่มนวลชวนสดับ ถ้อยคำที่กักขฬะชั่วช้าหยาบคายอย่าเอาไปใช้ ถ้าใช้เข้าแล้วมันเป็นนิสัยติดไป จะไปเป็นคนป่าเถื่อนเช่นนั้นบ้าง ให้ใช้วาจาที่นุ่มนวลชวนสดับทีเดียว เวลาให้ทาน จำศีล ภาวนา เมื่อใช้อยู่จนกระทั่งเคยติดกาย ติดวาจา ติดใจ เช่นนั้นแล้วก็ จะเป็นคนดีต่อไปในภายหน้า

ส่วนใจเล่า ใจก็ต้องให้นุ่มนวล ให้อ่อนโยน ต้องใช้ใจที่เป็นบุญเป็นกุศล ใจเป็นอกุศลไม่เอาเข้ามาใช้ ใจที่เห็นผิด เข้าใจผิด อย่าเอามาใช้ ใจที่เห็นชอบ เห็นถูก ก็เอาเข้ามาใช้อย่างชนิดนั้น เกิดไปในภายหน้าเป็นมนุษย์ชั้นสูง หรืออย่างต่ำพลาดพลั้งลงมา ก็ชั้นกลางของสูง พลาดพลั้งลงมาก็ชั้นต่ำของสูง เราจะไม่ตกไปเป็นมนุษย์ชั้นกลาง ชั้นต่ำ ให้แก้ไขตัวดังนี้ ให้มั่นหมายทีเดียว ถ้าได้เช่นนั้นแล้วละก็ จะได้อัตภาพว่าเป็นมนุษย์สมมาตรปรารถนา สมด้วยบาลีว่า ***ทุลฺลภญฺจ มนุสฺสตฺตํ*** ได้เป็นมนุษย์เป็นของได้ยาก เราก็ได้เป็นมนุษย์ สมมาตรปรารถนา

พุทฺธุปฺปาโท จ ทุลฺลโภ ความบังเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้า เป็นของได้ยาก บังเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้านะบังเกิดอย่างไร เราฟังกันมานานแล้ว ความบังเกิดขึ้นของมนุษย์เป็นของได้ยาก พุทธประวัติพระสีธาตุราชกุมาร นานกว่าจะได้เป็นพระพุทธเจ้า ได้รับพยากรณ์แล้วนะ ๔อสงไขย๑๐๐,๐๐๐กัลป์ ได้รับพยากรณ์เมื่อครั้งพระพุทธทีปังกรได้เสด็จเข้าไปในเมืองอมรวดี ทอดตัวลงในที่เปลือกตม อาราธนาให้พระพุทธทีปังกรให้เดินเป็นสะพานไปให้ข้ามเหยียบตัวสุเมธดาบส ข้ามไปเป็นสะพาน พระสงฆ์๑๐๐,๐๐๐รูปก็ข้ามไปเช่นกัน เหยียบตัวของสุเมธดาบสนั้น พอสุดหมดพระสงฆ์แล้ว มนุษย์หนึ่งแสนเดินเหยียบไปได้ ถ้าว่าบารมีไม่แก่กล้าแล้ว ก็ตายคาเท้าเชียวนะไม่ใช่พอดีพอร้ายนะ มนุษย์แสนหนึ่งนะ เอาไม้ไผ่มาเป็นแพ ๆ นะ วางไว้เกือบแหลกเชียวนะ เหยียบเสียเกือบแหลกเชียว ถึงแสนหนึ่งนะ ไม่ใช่น้อยนะ ที่ทนอยู่ได้ก็เพราะบารมี

สุเมธดาบส แกมีฌานสมาบัติ แกเห็นจะต้องเข้าฌานสมาบัติเวลานั้น ถ้าไม่เข้าฌานสมาบัติ กายแกจะแหลกแน่ แต่ว่าแกอยู่ในเปลือกตม เหยียบลงไปมันก็หยุ่น ๆ มันไม่แข็งแรงนัก อ้ายเปลือกตมมันรองรับอยู่ข้างล่าง เหมือนอยู่บนเบาะบนฟูกก็พอทนได้ พอข้ามไปเสร็จแล้ว *พระพุทธทีปังกร*ก็เสด็จหันพระพักตร์กลับมา พระสงฆ์กลับมาพร้อมกัน มาล้อมอยู่ที่สุเมธดาบสนั้น ทรงรับสั่งถามพระสงฆ์ทั้งหลาย พระสงฆ์ทั้งหลายรู้จักไหมดาบสผู้นี้นะคือใคร ไม่มีใครรู้จัก พระองค์ก็ทรงตรัสว่าดาบสผู้นี้นะ น้องชายเราตถาคตนะต่อไปในภายหน้าอีก๔อสงไขย๑๐๐,๐๐๐กัลป์ จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าเหมือนอย่างเราเช่นนี้ ทรงรับสั่งเรื่องพุทธมารดา พุทธบิดา พุทธอนุชา พุทธบุตรเสร็จทีเดียว พระสาวกซ้ายขวาเสร็จ เมื่อได้พุทธพยากรณ์เสร็จแล้วเช่นนั้นดีอกดีใจ สุเมธดาบส เหมือนจะเป็นพระพุทธเจ้าในวันพรุ่งนี้ทีเดียว มันหมายความเป็น

พระพุทธเจ้าทีเดียว ก็ตรึกนึกในใจว่า เออนี่เราได้รับพยากรณ์แล้ว จะได้เป็นพระพุทธเจ้าแน่แล้ว แต่เรื่องความเป็นพระพุทธเจ้านะ เริ่มต้นเราจะทำอะไรกันเล่า จึงจะเริ่มต้นความเป็นพระพุทธเจ้า นี่ทำอย่างไรกัน พระองค์ฉลาดปรีชาสามารถรอบรู้ทุกสิ่งทุกประการ ว่าเราเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร ไปเกิดมาเกิดอยู่อย่างนี้ อีก๔อสงไขย๑๐๐,๐๐๐กัลป์ ถ้าเราเลินเล่อเผลอตัวเมื่อไรแล้ว ต้องทนยากลำบาก ถ้าเราไม่เลินเล่อเผลอตัวแล้วละก็ เราจะเป็นคนมั่งมี *เราจะทำอย่างไรเล่า นี่เราจะต้องให้ทาน เริ่มต้น ต้องให้ทาน ต้องให้ทานกันยกใหญ่ ใครขออะไรเราให้ทั้งนั้น* ถ้าไม่ขอเราก็ให้คนจนคนยากเสมอไป เกิดชาติใดภพใดไม่ขาดสายทีเดียว เรื่องให้ทาน ก็มั่นหมายด้วยพระทัยว่าเช่นนั้น พระโพธิสัตว์จึงได้สร้างบารมีให้ทานเป็นเบื้องหน้า เกิดมาเป็นมนุษย์ ให้ทานเป็นเบื้องหน้าทีเดียว ทานนั่นแหละจะเป็นชนกกรรมนำไปเกิดในสกุลที่มั่งมีมาก เพราะผลทานส่งให้ เมื่อให้ทานแล้วสมบูรณ์บริบูรณ์ ผู้ยากขัดสนก็สมบูรณ์ อ้ายความสมบูรณ์ที่ให้แก่เขานะกลับมาเป็นของตัว มากน้อยเท่าใด กลับมาเป็นของตัวทั้งหมด ปรากฏว่าพระองค์ให้ถึงปัญจมหาบริจาค ให้ทานวัตถุนอกกาย เงิน ทอง ข้าวของ ตึก ร้าน บ้าน เรือน เรือก สวน ไร่ นา เรือแพ นาวา สมบัติ พัสถาน ทรัพย์ศฤงคาร บริวารให้หมด การให้เช่นนี้ เป็นทานบารมีเท่านั้น ยังไม่เป็นทานอุปบารมี ให้เนื้อและเลือดของตัวเองเป็นทานได้นี้เป็น ทานอุปบารมี ให้ชีวิตเป็นทานได้นี้เป็นทานปรมัตถบารมี

เมื่อให้ทาน ๓ ประการเช่นนี้แล้ว ยังไม่พอ ในชาติเป็น*พระเวสสันดร*หรือชาติใด ๆ ก็ตามที่ให้ทานให้ลูกเป็นทาน ให้เมียเป็นทาน เมื่อชูชกไปขอกัณหา ชาลี ที่เขาวงกต พระราชทานกัณหา ชาลี ทั้งสองให้ชูชกนั้นเรียกว่า ปุตตบริจาค เป็นทาน ข้อคำรบสี่พระอินทร์เห็นว่าไม่ได้การ สีธาตุกุมารนี้ใจกล้าหาญนักเรื่องศรัทธา บารมีมีเต็มอยู่แล้ว ถ้ามีผู้หนึ่งผู้ใดมาขอมัทรี จะให้เสียอีก ถ้าให้เสียอีก เธอก็จะลำบาก หาลูกไม้บริโภคเอง ถ้าหากว่ามัทรีอยู่ ก็จะได้หาผลหมากรากไม้มาให้ทรงเสวย พระอินทร์ก็แปลงเป็นอินทรพราหมณ์ลงมา ขอมัทรีเสียทีเดียว ขอก็ทรงพระราชทานพระมัทรีให้ แต่ว่าอินทรพราหมณ์ฉลาด ข้าพระพุทธเจ้าได้ขอพระมัทรี พระองค์ได้ทรงพระราชทานแก่ข้าพระพุทธเจ้า เป็นสิทธิ์ของหม่อมฉันแล้ว ต่อแต่นี้ไป ผู้หนึ่งผู้ใดมาขอให้ไม่ได้ แต่ว่าหม่อมฉันจะขอฝากพระองค์ไว้ กว่าเมื่อใดต้องการจึงจะมาเอา ถ้ายังไม่ต้องการ จะให้ใครผู้หนึ่งผู้ใดเป็นไม่ได้ เป็นของหม่อมฉันแล้ว แกคาดคั้นไว้เสียเช่นนี้ ใครมาขออีกเท่าไรก็ไม่ได้แล้ว เพราะแกให้อินทรพราหมณ์ไปเสียแล้ว นี่พระอินทร์มาสงเคราะห์พระเวสสันดร ให้พระมัทรีอยู่พิทักษ์รักษาจะได้ไม่ลำบาก ด้วยพระกระยาหารแต่อย่างหนึ่งอย่างใด นี้ได้ชื่อว่าให้ภรรยาเป็นทานอีกแล้ว จิตบริจาคอันหนึ่งเป็นห้า เรียกว่าปัญจมหาบริจาค ให้ทานจริง ๆ เช่นนี้นะ ไม่ใช่พอดีพอร้ายนะ ถ้าให้ทาน ให้ได้ทุกสิ่งทุกอย่าง *แต่ของชอบใจไม่ให้เก็บเสีย ซ่อนเสีย ของไม่ดีที่ไม่เสมอใจให้เสีย ให้อย่างนี้มันเลือกให้ ให้ของไม่ดีเป็นทาน* เป็น***ทาสทาน*** จัดว่ายังเข้าไม่ถึงสหายทาน เป็นทาสทานแท้ ๆ เพราะเลือกให้ หากว่ามีมะม่วงสัก๓ใบตั้งขึ้นก็จะให้ใบเล็ก เท่านั้นแหละ เอ้ามะม่วง๓ใบเท่า ๆ กัน ก็จะให้ใบที่ไม่ชอบใจนั่นแหละ เอ้ามะม่วง๓ใบเสมอกัน ก็จะเลือกเอาอีกแหละ ลูกที่ไม่ชอบจึงให้ ลูกที่ชอบไม่ให้ หรือมันใกล้จะสุกแล้วไม่ให้ ให้ที่อ่อน ๆ ไปอย่างนี้ อย่างนี้เป็นทาสทาน ไม่ใช่สหายทาน

ถ้าให้***สหายทาน***จริงแล้ว ก็ตัวบริโภคใช้สอยอย่างไร ให้อย่างนั้น เป็นสหายทาน ถ้าว่า***สามีทาน***ละก็เลือกหัวกระเด็นให้ เลือกให้ของที่ไม่ดีกว่านั้นต่อไป ถ้าเลือกหัวกระเด็นให้เช่นนี้ละก็เป็นสามีทาน ลักษณะโพธิสัตว์เจ้าให้ทานนะ ให้สามีทานนะ ให้สหายทาน สามีทานทีเดียว ทาสทานไม่ให้ นี้เราสามัญสัตว์ชอบให้แต่ของที่ไม่ประณีต ไม่เป็นที่ของที่ชอบเนื้อเจริญใจละก็ให้ มันก็เป็นทาสทานไป เสมอที่ตนใช้สอย

มันก็เป็นสหายทานไป ยิ่งกว่าตนใช้สอยมันก็เป็นสามีทานไป แต่ว่าพวกเราที่บัดนี้ เป็นสามีทานอยู่ก็มีเช่นเลี้ยงพระสงฆ์องค์เจ้า ตบแต่ง สูปพยัญชนะเกินกว่าเราบริโภคทุกวัน ๆ ที่เกินใช้สอย เช่นนี้เป็นสามีทานประณีตบรรจงแล้วจึงให้ อย่างนี้เรียกว่าเป็นสามีทาน

ทานนี่แหละเป็นข้อสำคัญนัก พระโพธิสัตว์จะได้เสด็จเป็นพระพุทธเจ้า ก็อาศัยทานนี้แหละ ไม่ให้ทานละก็เป็นไม่สำเร็จทีเดียว เพราะฉะนั้น บัดนี้วัดปากน้ำที่มีภิกษุสามเณรมารวมอยู่มาก ก็เพราะอาศัยเจ้าอาวาสบริจาคทาน บริจาคมานาน ๓๗ ปี บริจาคมา บริจาคเรื่อยไม่ได้ครั่นคร้ามนะ ถ้าว่าใครไม่มาบริจาค ก็บอกผู้หนึ่งผู้ใดมาบริจาคด้วยละ ก็ทำไป ถ้าว่าไม่พอละก็ เท่าใดก็ให้ทีเดียว เป็นหนี้เป็นสินยอมทีเดียว เขาจะบริจาคทานทำบารมีไปในอนาคตกาลข้างหน้ากันอย่างนั้น เรียกว่า ความเป็นพุทธเจ้านะ ไม่ใช่เป็นของได้ง่ายของได้ยาก

เมื่อพระสีธาตุราชกุมารเป็นพุทธเจ้าได้ ก็เพราะอาศัยเบื้องต้นให้ทานทีเดียว ทั้งเป็นสุเมธดาบส ท่านกำหนดจะเป็นพระพุทธเจ้า *นึกอยู่แต่ในใจ๗อสงไขย* แต่*ออกวาจาว่าข้าพเจ้าปรารถนาจะเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาลภายภาคเบื้องหน้า ปรารถนาอย่างนี้แล้วก็อีก๙อสงไขย* ได้รับพยากรณ์แล้วเมื่อครั้งเป็นสุเมธดาบส เมื่อพระพุทธทีปังกรได้ทรงพยากรณ์ไว้เช่นนั้นแล้ว ต่อไปอีก๔อสงไขยแสนกัลป์ รวมทั้งหมด สร้างบารมีทั้งหมด ๒๐อสงไขย๑๐๐,๐๐๐กัลป์ ที่พระสีธาตุราชกุมารได้สูงขึ้นไปกว่านี้ ปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า พิสดารออกไปแล้วก็ ๘อสงไขย๑๐๐,๐๐๐กัลป์ นี้หลักการอย่างนี้ เรียกว่า ๑๖อสงไขย๑๐๐,๐๐๐กัลป์นะ ต้องแยกพิสดารออกไปอีก ตามจำนวนอีกเท่าหนึ่ง เรียกว่าปรารถนาบารมีท่านสูง สามพวกนี้แหละที่จะได้เป็นพระพุทธเจ้า แต่อย่างย่อลงไปก็ ๔อสงไขย๑๐๐,๐๐๐กัลป์ ๘อสงไขย๑๐๐,๐๐๐กัลป์ ๑๖อสงไขย๑๐๐,๐๐๐กัลป์ ๓จำนวนนี้ แต่ว่าสร้างบารมีกว่าจะเป็นพระพุทธเจ้านะ ไม่ใช่เป็นของง่าย

ทานบารมี	ทานอุปบารมี	ทานปรมัตถบารมี	เป็นทั้งนั้น
ศีลบารมี	ศีลอุปบารมี	ศีลปรมัตถบารมี	เป็นทั้งนั้น
เนกขัมมบารมี	เนกขัมมอุปบารมี	เนกขัมมปรมัตถบารมี	
ปัญญาบารม	ปัญญาอุปบารมี	ปัญญาปรมัตถบารมี	
วิริยะบารมี	วิริยะอุปบารมี	วิริยะปรมัตถบารมี	
ขันติบารมี	ขันติอุปบารมี	ขันติปรมัตถบารมี	
สัจจบารมี	สัจจอุปบารมี	สัจจปรมัตถบารมี	
อธิษฐานความตั้งใจมั่น อธิษฐานบารมี		อธิษฐานอุปบารมี	อธิษฐานปรมัตถบารมี
เมตตาบารมี	เมตตาอุปบารมี	เมตตาปรมัตถบารมี	
อุเบกขาบารมี	อุเบกขาอุปบารมี	อุเบกขาปรมัตถบารมี	เต็ม ๓๐ ทัศ

แต่ว่าบารมีหนึ่ง ๆ กว่าจะได้เป็นบารมีนะ ไม่ใช่เป็นของง่าย ทานบารมีเต็มดวงนะ ดวงบุญที่เกิดจากการบำเพ็ญทาน ได้เป็นดวงบุญ ดวงบุญใหญ่โตเล็กเท่าไหร่ไม่ว่า สร้างไปเถอะ ทำไปเถอะ แล้วเอาดวงบุญนั้นมา กลั่นเป็นบารมี ดวงบุญมากลั่นเป็นบารมีนะ

บุญมีคืบหนึ่ง เต็มเปี่ยมเท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ทีเดียว เอามากลั่นเป็น***บารมี***ได้นิ้วเดียวเท่านั้นเอง กลมรอบตัวเท่านั้นแหละ กลั่นไปอย่างนี้แหละทุกบารมี ไปจนกว่าบารมีนั้นจะเต็มส่วน แล้วก็บารมีที่จะเป็นอุปบารมี

เอา ***บารมี*** นั้นแหละ คืบหนึ่งเต็มส่วนเอามากลั่นเป็น***อุปบารมี***ได้นิ้วเดียว

แล้วเอา ***อุปบารมี*** นั้นแหละคืบหนึ่ง กลมรอบตัว เอามากลั่นเป็น***ปรมัตถบารมี***ได้นิ้วเดียว

บารมีก็ดี-อุปบารมีก็ดี-ปรมัตถบารมีก็ดี วัดผ่าเส้นศูนย์กลางกลมรอบตัวทุกบารมีไป มีทั้ง ๓๐ ทัศ จึงจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ยากนักเรื่องนี้ยากนัก พระองค์จึงได้ทรงโปรดออกพระโอษฐ์ว่า ***พุทฺธุปาโท จ ทุลฺลโภ*** ความบังเกิดขึ้นของพระพุทธเจ้าเป็นของได้ยากดังนี้

ทุลฺลภา จ ขณสมฺปตฺติ ที่จะถึงด้วยกาลสมัยเป็นของได้ยากอีกประการหนึ่งที่๓ ถึงพร้อมด้วยกาลด้วยสมัยเป็นอย่างใด พระพุทธเจ้ามาอุบัติตรัสขึ้นในโลกนี้ พูดถึงกาลสมัยนี้ เราไปเกิดเสียบ้านนอกเมืองดอนรอนแขมแรมไพร สิบวันพันปี ไม่พบภิกษุสามเณรผ่านไปทางนั้นสักหนหนึ่ง นี่เป็นอขณะสมัยเสียข้อหนึ่งแล้ว พระพุทธเจ้ามาอุบัติเกิดในโลกโน้นไปเกิดเป็นสัตว์นรกเสีย ก็เป็นอขณะสมัยเสีย ไปเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานเสีย พระพุทธเจ้ามาอุบัติเกิดขึ้นในโลก ก็เป็นอขณะสมัยเสีย ไปเกิดเป็นเปรต อสุรกายเสีย ก็เป็นอขณะสมัยอีกเหมือนกัน พระพุทธเจ้ามาอุบัติเกิดขึ้นในโลก ก็ไปเกิดเป็นอรูปสัตว์ ชั้นเนวสัญญานาสัญญายตนะนั้น หรืออสัญญีสัตว์โน้น พระพุทธเจ้ามาอุบัติเกิดขึ้นในโลก เกิดมาเป็นมนุษย์โลกได้เสียกำเนิด นี้ก็เป็นอขณะสมัย พระพุทธเจ้ามาอุบัติเกิดในโลก เขาเรียกว่า เป็นบ้าเสีย เอาเรื่องไม่ได้ นี้ก็เป็นอขณะสมัย พระพุทธเจ้ามาอุบัติในโลก เป็นคนดีบริสุทธิ์ ตัวกลับเฉลียวฉลาด พูดจาปราศรัยไม่ได้กลัวใคร ไม่ได้ครั่นคร้ามผู้หนึ่งผู้ใด พระพุทธเจ้าก็ไม่กลัวเสียอีก กลับดูถูก ดูหมิ่นพระพุทธเจ้าไปเสียอีก หาว่าตัวฉลาดกว่าพระพุทธเจ้าเข้าไปเสียอีก พูดจาปราศรัยไม่มีใครเทียมทันทั้งนั้น ผู้คนชนิดนี้เขาเรียกว่า ***เอฬมูคโก*** บ้าน้ำลายเอาจริงไม่ได้ ดูถูกดูหมิ่นคละไปเสียอีก เป็นเอฬมูคโก เป็นอขณะสมัย เหมือนกับไม่พบพุทธศาสนา ไม่พบพระพุทธเจ้าทีเดียวนั้นแหละ แบบเดียวกัน เมื่อเป็นเช่นนั้นก็เป็นมิจฉาทิฏฐิเสีย ก็ใช้ไม่ได้ ก็เป็นอขณะสมัยเสียอีกเหมือนกัน ไม่เอาจริง พวกนี้เหลวไหลทั้งนั้นอขณะสมัย พระพุทธเจ้ามาอุบัติตรัสขึ้นในโลก ตัวเองเป็นคนสมบูรณ์บริบูรณ์อยู่ เลื่อมใสเหมือนภิกษุสามเณร อุบาสกอุบาสิกา ในบัดนี้ก็เหมือนกันละนะ ต่างพวก

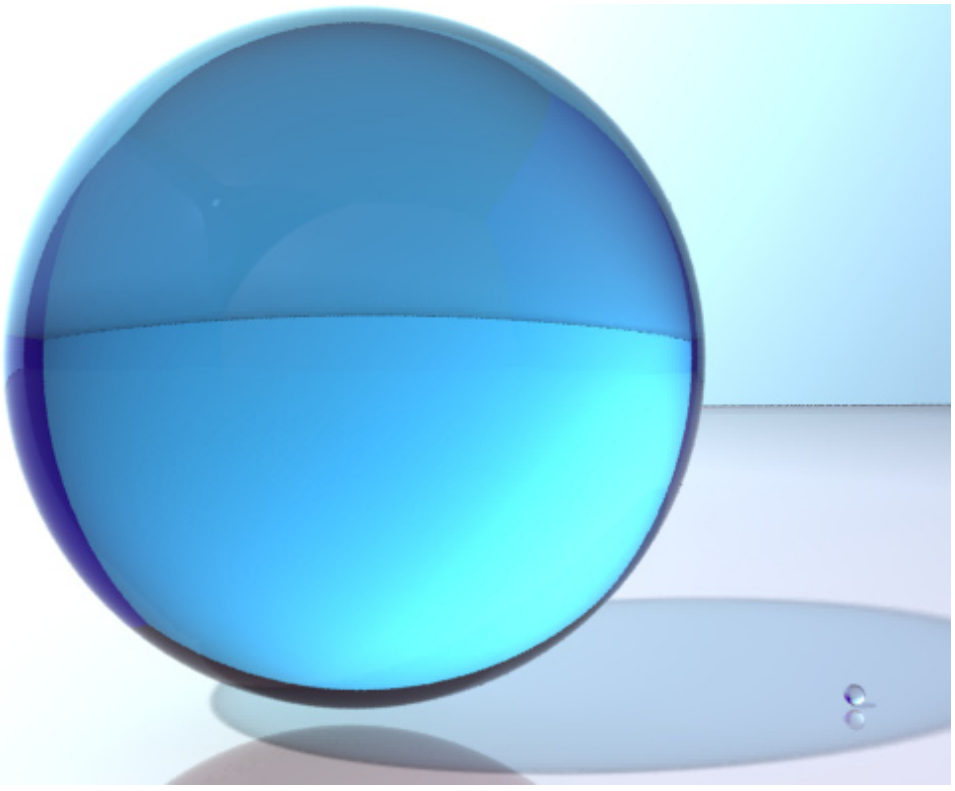

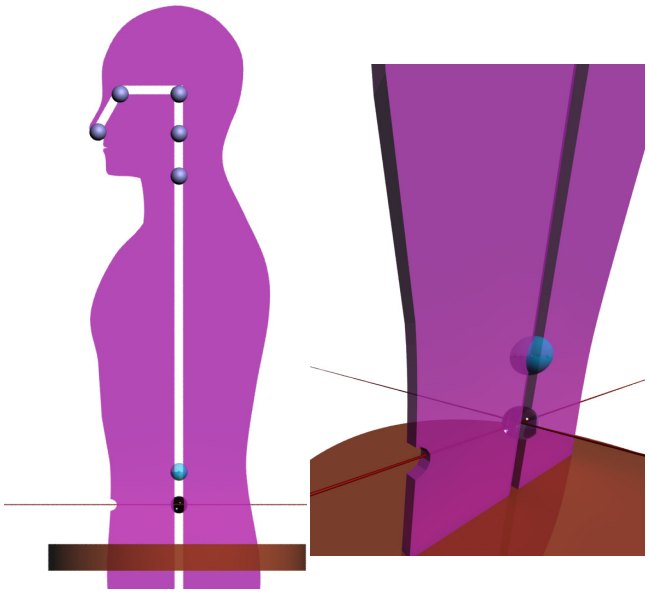

....ถ้าเป็นดวงใสบริสุทธิ์ เท่าฟองไข่แดงของไก่ ตั้งอยู่ที่ศูนย์กลางกายมนุษย์ ใสเป็นกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า สะดือทะลุหลัง ขวาทะลุซ้าย ด้วยกลุ่มขึงเส้นตึง ตรงกลางมาจดกันนั่น***กลางกั๊ก*** ๆ นั่น ถูกกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์ เท่าฟองไข่แดงของไก่ ***ดวงธรรมดวงนั้นแหละได้ชื่อว่าเป็นสัทธรรมแท้ ๆ*** เรียกว่าสัทธรรมของมนุษย์....

เป็นคนบ้าน้ำลายเหมือนกัน เอฬมตฺตโก ดีแต่พูดไม่จริงซักอย่างหนึ่ง ไอ้ชนิดนี้เขาเรียกว่าบ้าน้ำลาย เป็นอขณะสมัย มาพบพุทธศาสนาไม่ได้อะไร เสียเวลาเปล่า ให้เป็นโทษเสียอีก

ทว่าเลื่อมใสในพุทธศาสนาจริง ๆ เหมือนกับท่านทั้งหลายที่ได้บริจาคทานได้ให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา ปรากฏอยู่เช่นนี้ ก็ได้ชื่อว่าถึงพร้อมด้วยขณะ ด้วยสมัย ไม่เสียทีที่เป็นมนุษย์ เกิดมาพบพุทธศาสนา ได้บริจาคทานในพุทธศาสนา ได้มารักษาศีลในพุทธศาสนาโดยน้ำใสใจจริง ได้เจริญภาวนาในพระพุทธศาสนา ทำไมว่ามีเจริญภาวนา ***มีธรรมกาย ขึ้นเรียกว่าเข้าถึงรัตนตรัย เข้าถึงแก่นพุทธศาสนา***ทีเดียว มีธรรมกายขึ้น เหมือนวัดปากน้ำได้มีตั้ง ๑๕๐ กว่าคน มีธรรมกายทั้งหญิงทั้งชาย ภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา มีธรรมกาย ๑๕๐ กว่าคน ไปนรก ไปสวรรค์ ไปนิพพาน ได้อย่างนี้ ***ทุลฺลภา ขณสมฺปตฺติ*** ถึงพร้อมด้วยขณะด้วยสมัยแท้ ๆ ทีเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วละก็ นี่แหละที่พระองค์ทรงรับสั่งว่า ทุลฺลภา ขณสมฺปตฺติ พร้อมด้วยขณะด้วยสมัยเป็นของได้ยาก เป็น ประการที่ ๓

สทฺธมฺโม ปรมฺทุลฺโภ สัทธรรมเป็นของได้ยากยิ่ง สัทธรรมเป็นของได้ยากอย่างยิ่งนะ เป็นไฉนสัทธรรม คือธรรม เครื่องสงบระงับ แยกบทออกไปว่า ***สนฺโต ธมฺโม ธมฺโม***อันว่าธรรม ***สนฺโต***ของบุคคลผู้สงบระงับ สนฺโต ธมฺโม อันว่าธรรมของผู้สงบระงับ ธรรมอันสงบระงับนั่นคือธรรมอะไร อยู่ที่ไหน กุศลธรรมสงบระงับเสียซึ่งอกุศลธรรม หรือสงบระงับเสียซึ่งบาปชั่ว นี้สงบระงับเสียซึ่งชั่ว สุจริตสงบระงับเสียซึ่งทุจริต นี้ก็เป็นสัจธรรมส่วนหนึ่ง ภายนอกศีล ๕ เป็นสัทธรรมของทุกศีล ทั้งศีล๕ ศีล ๘ เป็นสัทธรรมของทุกศีล ทั้งศีล ๘ ศีล ๑๐ เป็นสัทธรรมของทุกศีล ทั้งศีล๑๐ ศีล๒๒๗ เป็นสัทธรรมของทุกศีล ทั้ง ๒๒๗ ข้อนั้น นี่เป็นสัทธรรมโดยย่อ ***ที่เรียกว่าเป็นสัทธรรมจริงแท้แน่นอนนั่นเป็นไฉน?***

สัทธรรม แปลว่าธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ทำให้สัทธรรมของ พวกนรก สัตว์เดรัจฉาน เปรต อสุรกาย ท่วมทับธรรมให้เป็นสัตว์นรก เป็นสัตว์เดรัจฉาน เปรต อสุรกาย หายไป แทรกซ้อนเข้ามาไม่ได้ อยู่ด้วยความบริสุทธิ์กาย บริสุทธิ์วาจา บริสุทธิ์ใจ นี่เป็นสัทธรรมของมนุษย์

ถ้าเป็นดวงใสบริสุทธิ์ เท่าฟองไข่แดงของไก่ ตั้งอยู่ที่ศูนย์กลางกายมนุษย์ ใสเป็นกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า สะดือทะลุหลัง ขวาทะลุซ้าย ด้วยกลุ่มขึงเส้นตึง ตรงกลางมาจดกันนั่น***กลางกั๊ก*** ๆ นั่น ถูกกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ใสบริสุทธิ์ เท่าฟองไข่แดงของไก่ ***ดวงธรรมดวงนั้นแหละ ได้ชื่อว่าเป็นสัทธรรมแท้ ๆ*** เรียกว่า สัทธรรมของมนุษย์ ธรรมเครื่องสงบ ธรรมที่ทำให้เป็นอมนุษย์ไม่มีต่อไป เป็นมนุษย์ก็เกิดปรากฏขึ้นนั่นชั้นหนึ่ง

ดวงธรรมที่ทำให้เป็น**กายมนุษย์ละเอียด** ที่นอนฝันออกไป ๒เท่าฟองไข่แดงของไก่ ธรรมดวงนั้นเป็นสัทธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์สูงขึ้นไป

ไปถึง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**กายทิพย์** ๓เท่าฟองไข่แดงของไก่ นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด

เข้าถึง**ดวงธรรม**ที่ให้เป็น**กายทิพย์ละเอียด** ๔เท่าฟองไข่แดง นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์

เข้าถึงถึง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**กายพรหม** ๕เท่าฟองไข่แดงของไก่ กลมรอบตัว นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียด

เข้าถึง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด ๖เท่าฟองไข่แดงของไก่ กลมรอบตัว นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม

เข้าถึง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**กายอรูปพรหม** ๗เท่าฟองไข่แดงของไก่ นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด

เข้าถึง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**กายอรูปพรหมละเอียด** ๘เท่าฟองไข่แดงของไก่ นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมหยาบ

ดวงธรรมที่ทำให้เป็น **ธรรมกาย** วัดหน้าตักเท่าหน้าตักธรรมกาย ใหญ่เท่าใด แต่ว่าหย่อนกว่า ๕ วา สูง ๕ วา นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปพรหมละเอียด

ดวงธรรมที่ทำให้เป็น **กายธรรมละเอียด** วัดเส้นผ่าศูนย์กลางกลมรอบตัว นี่เป็นสัทธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมกาย เป็นลำดับขึ้นไป

เข้าถึง**ธรรม**ที่ทำให้เป็น**พระโสดา** นั่นเป็นพระสัทธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายละเอียด ๕ วา กลมรอบตัว

เข้าถึง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**พระโสดาละเอียด** นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระโสดา

ดวงธรรมที่ทำให้เป็น**กายพระสกิทาคา** เป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระโสดาละเอียด นั้นหนักจุขึ้นไป ๑๐ วา กลมรอบตัว

ดวงธรรมที่ทำให้เป็น**ธรรมกายพระสกิทาคาละเอียด ๑๐** วา นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายพระสกิทาคาหยาบ

ดวงธรรมที่ทำให้เป็น**พระอนาคา** วัดเส้นผ่าศูนย์กลาง **๑๕** วา กลมรอบตัว นั่นเป็นสัทธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระสกิทาคาละเอียด

ดวงธรรมที่ทำให้เป็น**พระอนาคาละเอียด ๑๕** วา กลมรอบตัว เป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาหยาบ

ดวงธรรมที่ทำให้เป็น**กายพระอรหัต ๒๐** วา กลมรอบตัวเหมือนกัน นั่นเป็นสัทธรรมของดวงธรรมที่ทำให้เป็นพระอนาคาละเอียด

ดวงธรรมที่ทำให้เป็น**กายพระอรหัตละเอียด** เป็นสัทธรรมด้วย ต่อเป็นลำดับขึ้นไปทีเดียว

นี่สัทธรรมเป็นของได้ยากอย่างนี้ นี่นะไม่ใช่เป็นของได้ง่าย พอดีพอร้าย วัดปากน้ำได้ค้นพบตลอดมาหลายแล้ว หลักฐานก็ชี้ได้แน่นอนแล้ว ได้ยากนัก พระสัทธรรมนี่เป็นของได้ยากยิ่ง

พระฝรั่งวิลเลียม เป็นศาสตราจารย์ในลอนดอน เป็นผู้ได้มาบวชในโบสถ์วัดปากน้ำนี้ ผู้เทศน์นี้เป็นอุปัชฌาย์ ได้สั่งสอนให้พระวิลเลียมซึ่งเป็นฝรั่งนั้นได้บรรลุธรรมจริงอย่างนี้ ที่เห็นจริงอย่างนี้นี่แหละ จะเอาไปประกาศในลอนดอนประเทศอังกฤษ จะไปวันที่ ๘ นี้ นี่วันนี้วันที่ ๗ แล้ว บุ๊คเรือบินไว้เสร็จแล้ว แต่ว่าค่าโดยสารที่จะไปนั้นนะ และเครื่องใช้ไม้สอยด้วย ผู้เทศน์นี้ได้บริจาคไว้แล้วสามหมื่นบาท ผู้ใดจะทำบุญค่ารถค่าเรือของพระฝรั่งบ้าง จะได้เป็นนิสสัยปัจจัยไป ท่านจะได้ไปประกาศศาสนา จะได้เป็นเนื้อนาบุญอันสำคัญ ต้องการจะบริจาคละก็ ให้ไปมอบกับนายประยูรที่กุฏินั่นได้ สำหรับเป็นไวยาวัจกร งบประมาณในแง่เรื่องนี้ สำหรับงบประมาณในเรื่องส่งพระฝรั่งไปประกาศศาสนาในประเทศฝรั่งโน้น ไปไม่ใช่ไปเลย ไปถ้าถึงปีหรือสมควรแก่เวลาเท่านั้น แล้วก็จะกลับมาอีก นำเอาฝรั่งมาบวชอีก จะตั้งศาสนาในลอนดอนให้ได้ ให้เป็นวัดไทยจริง ๆ กัน นี้เป็น ข้อสำคัญอย่างนี้นะ เรื่องวิชชาธรรมกายวัดปากน้ำนะ จะเป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่ไพศาลในยุโรปทีเดียว ให้อุตส่าห์ตั้งใจบุญกุศลยิ่งใหญ่นะ ข้อนี้นะ นี้ก็ของหาได้ยากเหมือนกัน ในประเทศไทยหาได้เหมือนกัน ธรรมกายอย่างวัดปากน้ำ ธรรมสี่ประการนี้ก็หาได้ยากเหมือนกัน เราได้ฟังสมเจตนา เรื่องการกุศลนี้หาได้ยากเหมือนกัน เราก็ได้ฟังสมเจตนาด้วยเหมือนกัน

ได้ชี้แจงแสดงมานี้ ตามวาระพระบาลี คลี่ความเป็นสยามภาษา ตามมติยาธิบายพอสมควรแก่ เวลา **วรญฺ สรณ นตฺถิ** สิ่งอื่นไม่ใช่ที่พึ่งอันประเสริฐของเราทั้งหลาย **สรณ เม รตนตย** พระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของเราท่านทั้งหลาย **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติ ตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ **สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต** ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดแก่ท่านทั้งหลาย ทั้งคฤหัสถ์บรรพชิตบรรดาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาก็พอสมควรแก่เวลา สมมติยุติธรรมิกถา โดยอรรถนิยมความเพียงเท่านี้ **เอวฺ** ก็มีด้วยประการฉะนี้

ภิกษุทั้งหลาย ! โทษของภิกษุผู้กล่าวธรรมด้วยเสียงขับอันยาวมีห้าอย่างเหล่านี้
ห้าอย่างอะไรกันเล่า ห้าอย่างคือ
(๑) แม้ตนเอง ก็กำหนัดยินดีในทางเสียงนั้น
(๒) แม้คนอื่น ก็พลอยกำหนัดยินดีในเสียงนั้น
(๓) แม้พวกคฤหบดี ก็พากันยกโทษติเตียนได้ว่า
“พวกสมณะสากยบุตรเหล่านี้ ก็ขับเพลงเหมือนพวกเราขับเพลงทีเดียวน่ะ” ดังนี้
(๔) เมื่อภิกษุนั้นยังรู้สึกกลุ่มหลงในกระแสเสียงนั้นอยู่ สมาธิก็พังทะลาย
(๕) อนุชนรุ่นหลัง จะถือเอาเป็นแบบอย่าง
ภิกษุทั้งหลาย ! โทษของภิกษุผู้กล่าวธรรมด้วยเสียงขับอันยาวมีห้าอย่างเหล่านี้แล.

(บาลี พระพุทธภาษิต ปัญจกนิบาต อังคุตตรนิกาย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๒ หน้า ๒๗๙ ข้อ ๒๐๙)